

Адрес: 422892, РТ, Алькеевский
район с.Кошки, М.Джалиля, 18
факс: 8 (84346) 73-2-50

Адресы: 422892, РТ, Әлки районы,
Кошки авыл, М.Джалиля ур, 18
тел: 8 (84346)73-2-50

РЕШЕНИЕ

с.Кошки

КАРАР

от «09» марта 2022 года

№45

Татарстан Республикасы
Әлки муниципаль районы
«Кошки авыл җирлеге»
муниципаль берәмлеге
Уставына үзгәрешләр һәм
өстәмәләр кертү турында

2003 елның 06 октябрдәге «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль закон (соңгы үзгәрешләр белән), 2004 елның 28 июлдәге «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә, Әлки районы прокуратурасының хокукый инициативасын өйрәнәп, Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы «Кошки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставының 85,86 статьясы нигезендә Кошки авыл җирлеге Советы **КАРАР ИТТЕ:**

1. Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы «Кошки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Советының 2018 елның 11 октябрдәге 23 номерлы карары (2019.11.11, 19№, 2020.23.10,7№ үзгәрешләр белән) белән расланган Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертүгә (1нче кушымта).

2. Әлеге карар гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

3. «Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы « Кошки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» карарны гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә дөүләт теркәвенә җибәргә.

4. «Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы « Кошки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» карарны, Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы « Кошки авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставының яңа редакциясен дөүләт теркәвенә алганнан соң Кошки авыл җирлеге территориясендә Татарстан Республикасы, Әлки районы, Кошки районы, М.Джалиля ур.,21 йорт (җирле үзидарә бинасы), Кошки урамы, Совет урамы, 18 йорт (балалар иҗаты) адресы буенча махсус җиһазландырылган стендларда урнаштырырга һәм Әлки муниципаль районының рәсми <http://alkeevskiy.tatarstan.ru> сайтында һәм

Татарстан Республикасының рәсми pravo.tatarstan.ru порталында бастырып чыгарырга.

5. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Әлки муниципаль районы Кошки авыл җирлеге башлыгы урынбасарына йөкләргә.

Совет Рәисе,
Татарстан Республикасы
Әлки муниципаль районы
« Кошки авыл җирлеге »
муниципаль берәмлек башлыгы.

И.Н.Сираев

**Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы "Кошки авыл
жирлеге" муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр**

5 статьяда (жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре):

5 статьяның 1 өлешендәге 9 пункттын түбәндәге редакциядә баян итәргә:
«9) жирлек территориясен тәзекләндерү кагыйдәләрен раслау, тәзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып жирлек территориясен тәзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәмин итү таләпләрен үтәү, күрсәтелгән кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен тәзекләндерүне оештыру;».

6 статьяда (жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләренә хәл итүгә жирле үзидарә органнары хокуклары):

1 пунктка түбәндәге эчтәлекле 17 пунктча өстәргә:
«17) алкоголь, наркотик яисә башка токсик исерек затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру.».

10 статьяда (жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның турыдан-туры катнашуы):

10 статьяга түбәндәге эчтәлекле 14 пункт өстәргә:

«14) инициатив проектлар;».

II бүлеккә 15.1 статьясын түбәндәге редакциядә өстәргә:

«15.1 статья. Инициатив проектлар

1. Жирлек халкы яисә аның өлеше өчен өстенлекле әһәмияткә ия чараларны гамәлгә ашыру максатларында жирле администрациягә жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә яисә жирле үзидарә органнарына хәл итү хокукы бирелгән башка мәсьәләләренә хәл итү буенча инициатив проект кертелергә мөмкин. Инициатив проектлар гамәлгә ашырыла ала торган жирлек территориясенә бер өлешен билгеләү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

2. Инициатив проектны кертү инициативасы белән уналты яшькә җиткән һәм тиешле Жирлек территориясендә яшәүче кимендә ун гражданы булган инициатив төркем, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, авыл торак пункты старостасы (алга таба - проект инициаторлары) чыгыш ясарга хокуклы. Инициатив төркемнең минималь саны Жирлек Советының норматив хокукый акты белән киметелергә мөмкин. Жирлек Советының норматив хокукый акты нигезендә проект инициаторы булу хокукы шулай ук тиешле Жирлек территориясендә эшчәнлек алып баручы башка затларга да бирелергә мөмкин.

3. Инициатив проект үз эченә түбәндәге мәгълүматларны алырга тиеш:

1) жирлектә яисә аның өлешендә яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия проблеманы тасвирлау;

- 2) әлеге проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;
- 3) инициатив проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәсен (көтелгән нәтижәләрен) тасвирлау;
- 4) инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәкле чыгымнарны алдан исәпләү;
- 5) инициатив проектны гамәлгә ашыруның планлаштырылган срогы;
- 6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның планлаштырыла торган (мөмкин булган) финанс, мөлкәт һәм (яисә) эштә катнашуы турында белешмә;
- 7) инициатив түләүләрнең планлаштырылган күләмәнән тыш, әлеге акчаларны инициатив проектны гамәлгә ашыруга куллану күздә тотылган очракта, җирле бюджет акчалары күләменә күрсәтү;
- 8) җирлек Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртип нигезендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак җирлек территориясенә яисә аның өлешенә күрсәтмә;
- 9) Җирлек Советының норматив хокукый актында каралган башка белешмәләр.

4. Җирлек Башкарма комитетына кертелгәнче инициатив проект гражданнар җыенында, җыелышында яисә конференциясендә, шул исәптән территорияль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышында яисә конференциясендә, инициатив проект турында фикер алышу, җирлектә яшәүчеләрнең яисә аның өлешенең мәнфәгатьләренә туры килүен билгеләү, инициатив проектны гамәлгә ашыруның максатка ярашлылыгын билгеләү, шулай ук инициатив проектны хуплау өчен гражданнар җыенында, җыелышында яисә конференциясендә каралырга тиеш. Шул ук вакытта бер җыенда, бер җыелышта яки гражданнарның бер конференциясендә берничә инициатив проектны карау мөмкин.

Җирлек Советының норматив хокукый акты белән шулай ук гражданнарны сораштыру, аларның имзаларын җыю юлы белән инициатив проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданнарның фикерен ачыклау мөмкинлеге каралырга мөмкин.

Инициатив проектны гамәлгә керткәндә проект инициаторлары Җирлекнең Башкарма комитетына гражданнар җыены, җыелышы яисә конференциясе беркетмәсен, гражданнардан сораштыру нәтижәсен һәм (яисә) инициатив проектка Җирлек халкы яисә аның өлеше тарафыннан ярдәм күрсәтүне раслый торган имзаланган кәгазьләрне беркетә.

5. Инициатив проектны җирле администрациягә кертү турындагы мәгълүмат инициатив проект җирле администрациягә кертелгәннән соң өч эш көне эчендә әлеге статьяның 3 өлешендә, шулай ук проект инициаторлары турында күрсәтелгән белешмәләр "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Бер үк вакытта гражданнарга Җирлекнең башкарма комитетына кисәтү һәм тәкъдимнәрен, биш эш көненнән артмаган вакытта, тәкъдим итү срогын күрсәтеп, тәкъдим итү мөмкинлеге турында хәбәр ителә. Искәрмә һәм тәкъдимнәрен уналты яшькә җиткән Җирлек халкы җибәрергә хокуклы. Күрсәтелгән мәгълүматны "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, күрсәтелгән мәгълүмат составына әлеге җирлек кәргән муниципаль районның рәсми сайтында урнаштырыла. Авыл торак пункты гражданнарына әлеге мәгълүмат авыл торак пункты старостасы аша җиткерелергә мөмкин.

6. Инициатив проект Җирлек Башкарма комитеты тарафыннан аны керткән көннән алып 30 көн эчендә һичшиксез каралырга тиеш. Муниципаль берәмлекнең башкарма комитеты инициатив проектны карау нәтижәләре буенча түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

- 1) инициатив проектны хупларга һәм аның өстендә эшләүне җирле бюджет турындагы карар белән каралган бюджет ассигнованиеләре

чикләрендә тиешле максатларга җирле бюджет проектың төзү һәм карау тәртибенә туры китереп (җирле бюджет турындагы карарга үзгәрешләр кертү) дәвам итәргә;

2) инициатив проектка ярдәм итүдән баш тартырга һәм инициатив проектка ярдәм итүдән баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, проектны инициаторларына кире кайтарырга.

7. Җирле администрация инициатив проектка ярдәм итүдән баш тарту турындагы карарны түбәндәге очрақларда кабул итә:

1) инициатив проектны кертү һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

2) инициатив проектның Россия Федерациясә федераль законнары һәм башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары таләпләренә, муниципаль берәмлек уставына туры килмәве;

3) җирле үзидарә органнарында кирәкле вәкаләтләр һәм хокуклар булмау сәбәпле, инициатив проектны гамәлгә ашыру мөмкинлегә булмау;

4) аларны формалаштыру чыганагы булып инициатив түләүләр тормаса, инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәк булган акча күләмендә җирле бюджет акчалары булмау;

5) инициатив проектта тасвирланган проблеманы нәтижәләрәк ысул белән хәл итү мөмкинлегә булу;

6) инициатив проект конкурс нигезендә сайлап алуны узмаган дип тану.

8. Җирлекнең башкарма комитеты ә әлегә статьяның 7 өлешендәге 5 пунктында каралган очрақта проект инициаторларына бергәләп инициатив проектны эшләп бетерергә тәкъдим итәргә, шулай ук аны компетенцияләре нигезендә җирле үзидарә органы яисә дәүләт органы карамагына тәкъдим итәргә хокуклы.

9. Инициатив проектларны күрсәтү, кертү, фикер алышу, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәру тәртибе Совет (Җирлек Советы вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы гражданныр җыены) тарафыннан билгеләнә.

10. Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән финанс ярдәме алу өчен чыгарыла торган инициатив проектларга карата инициатив проектта булырга тиешле белешмә составына таләпләр, инициатив проектларны карау тәртибе, шул исәптән аларны хуплаудан баш тарту өчен нигезләр, мондый инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алу тәртибе һәм критерийлары Татарстан Республикасы законы һәм (яисә) башка норматив хокукый акты нигезендә билгеләнә. Бу очрақта 2003 елның 06 октябрәндәге «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26_1 статьясындагы 3, 6, 7, 8, 9, 11 һәм 12 өлешләре таләпләре кулланылмый.

11. Җирлекнең башкарма комитетына эчтәлегә буенча шундый ук өстенлекле проблемаларны тасвирлап берничә инициатив проект кертелгән очрақта, җирле администрация конкурс нигезендә сайлап алуны оештыра һәм бу хакта проект инициаторларына хәбәр итә.

12. Инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәру төзү һәм эшчәнлек тәртибе Җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән коллегиаль органга (комиссиягә) йөкләнә. Коллегия органның (комиссиянең) составы Җирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан төзелә. Мондый чакта коллегиаль орган (комиссия) әгъзаларының гомуми санының яртысы Җирлек Советы тәкъдиме нигезендә билгеләнергә тиеш. Проект инициаторларына һәм аларның вәкилләренә коллегиаль орган (комиссия) конкурс нигезендә сайлап алуны уздырганда инициатив проектны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлегә тәэмин ителергә тиеш.

13. Проект инициаторлары, тиешле Җирлек территориясендә яшәүче гражданныр җыены, җыелышы яисә конференциясә тарафыннан вәкаләтләр бирелгән башка гражданныр, шулай ук Россия Федерациясә законнары белән

билгеләнә торган башка затлар инициатив проектны гамәлгә ашыруны Россия Федерациясе законнарына каршы килми торган формада ижтимагый контрольне гамәлгә ашырырга хокуклы.

14. Жирлек Башкарма комитетының инициатив проектын карау, инициатив проектны гамәлгә ашыруның барышы, шул исәптән акчаларны куллану, аны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның мөлкәти һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында мәгълүмат "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Жирлек Башкарма комитетының инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары турында хисабы инициатив проектны гамәлгә ашыру тәмамланган көннән алып 30 календарь көн эчендә Жирлекнең рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Күрсәтелгән мәгълүматны "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, күрсәтелгән мәгълүмат составына өлгәе жирлек кәргән муниципаль районның рәсми сайтында урнаштырыла. Авыл торак пунктында гражданның күрсәтелгән мәгълүматны авыл торак пункты старостасы житкерергә мөмкин.»;

19 статья (гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар):

19 статьяның 11 пунктын яңа редакциядә бәян итәргә:

«11. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияне ызанлау кагыйдәләре проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлегеннән яисә капитал төзелеш объектыннан файдалануның шартлыча рәхсәт ителгән төренә рәхсәт бирү турындагы карарлар проектларына, рәхсәт ителгән төзелешнең иң чик параметрларыннан тайпылуга, капитал төзелеш объектарын реконструкцияләүгә рәхсәт бирү турындагы карарлар проектларына, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре булмаганда, жир биләмәләреннән һәм капитал төзелеш объектарыннан файдалану рәхсәт ителгән бер төрне мондый файдалануның башка төренә үзгәртү мәсьәләләре буенча шөһәр төзелешә эшчәнлеге турындагы законнар нигезендә гавами тыңлаулар яисә ижтимагый фикер алышулар үткөрелә»;

20 статьяда (Гражданның жыелышы):

1 пунктта «һәм Жирлек жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары» сүзләреннән соң «инициатив проектларны кертү һәм аларны карау мәсьәләләре буенча фикер алышу» сүзләрен өстәргә;

7 пунктка түбәндәге эчтәлекле абзац өстәргә:

«Инициатив проектлар кертү һәм аларны карау мәсьәләләре буенча гражданның жыелышында уналты яшькә житкән шушы территориядә яшәүчеләр катнашырга хокуклы. Инициатив проектларны кертү мәсьәләләрен карау һәм тикшерү максатларында гражданның жыелышын билгеләү һәм үткөрү тәртибе Жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.».

22 статьяда (Гражданның жыены):

3 пунктка түбәндәге эчтәлекле 4.1 пунктчасын өстәргә:

«4.1) 2004 елның 28 июлендәге «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә торак пункт территориясенә өлгәе өлешендә гражданның үзара салымы чараларын кертү һәм алардан файдалану мәсьәләсе буенча жирлек составына

көрә торган торак пункт территориясе өлешендә;»;

3 пунктның 6 пунктчасын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«6) авылара территориядә урнашкан торак пунктта яңа төзелгән жирлек булдыру турында халык инициативасын күрсәтү максатларында, шулай ук, әгәр аның сайлау хокукына ия халкы саны 300 кешедән артмаса, яңа төзелгән жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасын билгеләү мәсьәләсе буенча яңа төзелгән жирлектә»;

4 пунктны яңа редакциядә бәян итәргә:

«4. Әлеге статьяның 3 пунктындагы 4.1 пунктчасында каралган очрактан тыш, гражданныр жыены жирлек башлыгы тарафыннан мөстәкыйль рәвештә яки жирлектә яшәүчеләрнең 10 кешедән ким булмаган төркеме инициативасы буенча чакырылырга мөмкин.»;

4 пунктның 4.1 пунктчасы түбәндәге эчтәлек белән тулыландырырга:

«Әлеге статьяның 3 пунктының 4.1 бүлегендә каралган гражданныр жыены, 10 кешедән дә ким булмаган санда торак пункт территориясенең тиешле өлешендә яшәүче кешеләр төркеме инициативасы белән жирлек советы тарафыннан чакырылырга мөмкин.

Гражданныр жыены үткәрелә торган торак пункт территориясенең бер өлеше чикләре Жирлек Советы карары белән жирле әһәмияттәге тиешле мәсьәләләрне хәл итүдә торак пункт территориясенең күрсәтелгән өлешендә яшәүчеләрнең мәнфәгатьләрен яклау критериеннан чыгып билгеләнә.»;

9 пунктта «торак пунктта яшәүчеләр» сүзләреннән соң «(яисә аның территориясе өлешләре)» сүзләрен өстәргә;

23 статьяда (Гражданнырны сораштыру):

2 пунктта түбәндәге эчтәлеккә жөмлә өстәргә: «Гражданнырдан инициатив проектка ярдәм итү турындагы фикерен ачыклау мәсьәләсе буенча сораштыруда инициатив проектын гамәлгә ашыру тәкъдим ителгән Жирлектә яисә аның өлешендә уналты яшькә житкән яшәүчеләр катнашырга хокуклы.»;

3 пунктка түбәндәге эчтәлеккә 3 пунктча өстәргә:

«3) инициатив проектын гамәлгә ашыру тәкъдим ителгән жирлектә яисә аның өлешендә яшәүчеләр - шушы инициатив проектка ярдәм итү турында гражданнырның фикерен ачыклау өчен.»;

5 пунктның беренче абзацында «Жирлек Советы. Карарда» сүзләрен «Жирлек советы» сүзләренә алмаштырырга. Гражданнырдан сораштыру үткәрү өчен «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтөрөндәге муниципаль берәмлек сайты кулланылырга мөмкин. Карарда»;

5 пунктка түбәндәге эчтәлеккә 6 пунктча өстәргә:

«6) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтөрөндә муниципаль берәмлек сайтыннан файдаланып гражданнырдан сораштыру үткәрелгән очракта, сораштыруда катнашучыларны идентификацияләү төртибе.»;

7 пунктның 1 пунктчасында «жирлекнең жирле үзидарә органнары» сүзләреннән соң «яисә жирлектә яшәүчеләрне» сүзләрен өстәргә;

16.1 статьяның 6 пункттын түбәндәге эчтәлеккә 4.1 пунктчасын өстәргә:

«4.1) авыл торак пункттында яшәүчеләр өчен өстенлеккә әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча инициатив проект керту инициативасы белән чыгыш ясарга хокуклы;»;

38 статьяда (Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату):

1 өлешнең 7 пунктын яңа редакциядә бәян итәргә:

«7) Россия Федерациясе гражданын яки чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданын туктату, чит дөүлэт гражданы (подданствосы) яки яшәүгә рәхсәт бирү төре яисә Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса, Россия Федерациясе гражданының чит дөүлэт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган яки Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы булган чит ил гражданына башка документ булу;»

44 статьяда (Жирлек башлыгы вәкаләтләренең вакытыннан алда туктату):

44 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«44 статья. Жирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек башлыгы вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

- 1) үлем;
- 2) үз теләге белән эштән китү;
- 3) 2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 741 статьясы нигезендә эштән китү;
- 4) 2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү;
- 5) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә эшкә сәләте чикләнгән дип тану;
- 6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;
- 7) аңа карата судның гаепләү карары законлы көченә керү;
- 8) даими яшәү өчен Россия Федерациясеннән китү;
- 9) Россия Федерациясе гражданын яки чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданын туктату, чит дөүлэт гражданы (подданствосы) яки яшәүгә рәхсәт бирү төре яисә Россия Федерациясе гражданының чит дөүлэт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган яки Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы булган чит ил гражданына башка документ булу;»
- 10) сайлаучылар тарафыннан чакырып алу;
- 11) суд тәртибендә сәләмәтлек торышы буенча Жирлек башлыгы вәләкәтләрен гамәлгә ашырырга сәләтсез дип билгеләү;
- 12) 2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору, шулай ук муниципаль берәмлек бетерелгәндә;
- 13) муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү аркасында муниципаль берәмлектә сайлаучылар саны 25 проценттан күбрәккә арту.

2. Жирлек башлыгының вәкаләтләре шулай ук муниципаль берәмлек башлыгы, аның ире (хатыны) һәм балигъ булмаган балалары 2013 елның 7 маендагы «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмнәр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләрен чит ил финан

инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында»79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән тыюны үтәмәгән очракта, Россия Федерациясе Президентының ышанычын югалтуга бәйле рәвештә вақытыннан алда туктатыла.

3. Муниципаль берәмлек вәкилләккә органы вәкаләтләре чоры тәмамланганчы алты айдан да кимрәк вақыт калган булса, Жирлек башлығын сайлау яңа сайланган Жирлек Советының беренче утырышында гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек башлығының вәкаләтләре вақытыннан алда туктатылган очракта, Жирлекнең яңа башлығы Жирлек Советының яқындагы утырышында, вәкаләтләр шул рәвешле туктатылган көннән алып алты айдан артмаган срокта сайлана.

Жирлекнең яңа Башлығы сайлана торган Жирлек Советы утырышын Жирлек башлығының вәкаләтләре вақытыннан алда туктатылган көннән алып алты ай узгач иң өлкән Жирлек Советы депутаты алып бара.

Әгәр Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге уңай тавыш бирсә, депутат Жирлекнең башлығы итеп сайланган санала.

5. Жирлек башлығы вәкаләтләре вақытыннан алда туктатылган яки аңа карата суд карары буенча сак астына алу рәвешендә процессуаль мәжбүр итү чаралары кулланылган яисә вазыйфасыннан вақытлыча читләштерелгән очракта, аның вәкаләтләрен Жирлек башлығы урынбасары башкара.

Жирлек башлығы урынбасары булмаганда Жирлек башлығы вәкаләтләрен вақытлыча депутатлар, депутатларның инициатив төркемнәре тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан жирлек Советының яқындагы утырышында сайланган Жирлек Советы депутаты башкара.

Жирлек башлығы, Жирлек башлығы урынбасары, яки Жирлек Советы депутаты тарафыннан вәкаләтләр башкару срогы муниципаль берәмлекнең элеккеге башлығы вәкаләтләре вақытыннан алда туктатылган көннән алып алты айдан арта алмый.

47 статьяда (Башкарма комитет вәкаләтләре):

2 пунктка түбәндәге эчтәлеккә 19 пунктча өстәргә:

«19) алкоголь, наркотик яисә башка токсик исереклек халәтендәге затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру.» ;

Уставның 47 статьясындагы 1 өлешенә түбәндәге эчтәлеккә пункт өстәргә:

13) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәэмин итү таләпләрен үтәү, күрсәтелгән кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру, шулай ук жирлекнең торак пунктлары чикләрендә урнашкан аеруча саклана торган табигать территорияләреннән файдалануны, саклауны, урманнардан файдалануны оештыру;

47 статьяның 3 өлешен яңа редакциядә бәян итәргә:

«3. Жирлекнең башкарма комитеты муниципаль контрольне гамәлгә ашыручы вәкаләтле орган булып тора.

1. Муниципаль контроль өлкәсендә жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә керә:

1) муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда дәүләт контроле (күзәтчелеге), муниципаль контроль өлкәсендә бердәм дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыруда катнашу;

2) муниципаль берәмлек территориясендә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) әлеге Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә башка вәкаләтләр.

2. Жирле әһәмияттәге, муниципаль район, шәһәр округы, шәһәр эчендәге бүленеше булган шәһәр округлары, шәһәр эчендәге районнар, муниципаль округлар мәсьәләләре буенча муниципаль контрольнең тиешле төрләрен гамәлгә ашыруны жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә тапшыру

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләрен жирлекнең башкарма комитеты органнарына мондый органнарның статусын билгеләүче хокукий актлар нигезендә йөкләргә мөмкин.

Юридик затларны, шәхси эшмәкәрләренә тикшерүләренә оештыру һәм уздыру белән бәйлә мөнәсәбәтләргә карата муниципаль контрольне гамәлгә ашыру 2008 елның 26 декабрендәге «Дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затлар һәм шәхси эшмәкәрләренәң хокукларын яклау турында» 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.»

56 статьяда (Жирлек Советы депутаты, башка вазыйфаи затлар эшчәнлегенәң социаль һәм башка гарантияләре):

56 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«1. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашырмаучы Жирлек Советы депутатына, башка вазыйфаи затларга бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр 2009 елның 12 февралендәге «Татарстан Республикасында вәкиллеке орган депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм Жирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашырмаучы Жирлек Советы депутатына озынлыгы тулаем алганда аена ике һәм алты эш көненнән кимрәк булмаган чорга эш урынын (вазыйфасын) саклап калу гарантияләненә.»

63 статьяда (Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасы):

4 пунктка түбәндәге эчтәлеккә 4.1, 4.2 пунктчалар өстәргә:

«4.1. Эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагылышлы муниципаль норматив хокукий актлар, эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез кыенлаштыра торган нигезләмәләренә ачыклау максатларында, тиешле Жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан Татарстан Республикасы законы нигезендә муниципаль норматив хокукий актларда билгеләнгән тәртиптә экспертиза үткәреләргә мөмкин.;

4.2. Эшмәкәрлек һәм башка икътисадый эшчәнлекне гамәлгә ашыруга һәм аларның үтәләшен бәяләү муниципаль контроль кысаларында гамәлгә ашыруга, административ җаваплылыкка тартуга, лицензияләр һәм башка рөхсәтләр, аккредитация, бәяләүнең һәм экспертизаның башка рәвешләрен бирүгә бәйлә муниципаль норматив хокукий актларда булган мөһбүри таләпләрне куллануны билгеләү һәм бәяләү тәртибе (алга таба - мөһбүри таләпләр) 2020 елның 31 июлендәге «Россия Федерациясендә мөһбүри таләпләр турында» 247-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән мөһбүри таләпләрне куллану принципларын исәпкә алып муниципаль норматив хокукий актлар белән билгеләнә.»

66 статьяда (Муниципаль хокукий актларны әзерләү):

4 пунктка түбәндәге эчтәлеккә 3 пунктча өстәргә:

"3) гадәттән тыш хәлләр вакытында табигый һәм техноген характердагы

гадәттән тыш хәлләрне бетерү максатларында эшләнгән норматив хокукий актлар проектлары".

4 пунктта «эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлегә субъектлары өчен бурычлар» сүзләрен «эшмәкәрлек һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары өчен мәҗбүри таләпләр, инвестиция эшчәнлегә субъектлары өчен бурычлар» сүзләренә алмаштырырга.

5 пунктта «инвестиция эшчәнлегә» сүзләрен «башка икътисадый эшчәнлек» сүзләренә алмаштырырга.

78 статьяда (Жирлектә бюджет процессы):

7 өлешнең 2 абзацына түбәндәге эчтәлекле алтынчы абзац өстәргә:

«Россия Федерациясенең милли үсеше максатларын һәм гавами хакимият органнары эшчәнлегенең аларга ирешүе юнәлешен билгели торган документларда;»

78 статьяның 3 пунктын үз көчен югалткан дип танырга.

80 статьяда (Гражданның үзара салым акчалары):

1 пунктта «торак пункт» сүзләреннән соң «(яисә аның территориясе өлешләре)» сүзләрен өстәргә;

2 пунктта «4.1 пункттында» сүзләрен «4.1 һәм 4.3 пунктларында» сүзләренә алмаштырырга.

XIII бүлекне түбәндәге эчтәлекле 80.1 статьясы өстәргә:

«80.1 статья. Инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс ягыннан һәм башкача тәмин итү

1. 2003 елның 06 октябрдә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26.1 статьясында каралган инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәмин итү чыганагы, шул исәптән муниципаль берәмлекнең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәмин итү максатларында бирелгән инициатив түләүләр күләмнән һәм (яисә) Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансфертларны исәпкә алып тәзәлгән, муниципаль берәмлекнең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәмин итү максатларында бирелгән инициатив проектларны гамәлгә ашыруга жирле бюджет турында карар белән каралган бюджет ассигнованиеләре булып тора.

2. Инициатив түләүләр астында гражданның, шәхси эшмәкәрләрнең һәм һәм Россия Федерациясе законнары нигезендә берләшкән юридик затларның конкрет инициатив проектларны гамәлгә ашыру максатларында. ихтыярий нигездә түләнгән торган һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирле бюджетка күчәргән торган акчалары аңлашыла.

3. Инициатив проект гамәлгә ашырылмаган очракта, инициатив түләүләрне жирле бюджетка күчәргән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгалары буенча инициатив проектны гамәлгә ашыру максатларында файдаланылмаган инициатив түләүләрнең калган өлеше, күрсәтелгән түләүләрне жирле бюджетка күчәргән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш.

Жирле бюджетка күчәргән затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиешле инициатив түләүләр суммаларын исәпләү һәм кире кайтару тәртибе Жирлек Советының норматив хокукий акты белән билгеләнә.

4. Инициатив проектларны гамәлгә ашыру шулай ук кызыксынган затларның ихтыярий мөлкәти һәм (яисә) хезмәттә катнашу рәвешендә дә тәэмин ителергә мөмкин.».

87 статьяда (Жирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр керту турында карар)

87 статьяның 2 пунктын яңа редакциядә баян итәргә:

«2. Жирлек Уставы, әлеге Жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий акт Дәүләт теркәве узганнан соң рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш һәм Жирлек территориясендә махсус мәгълүмат стендларында һәм «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге «Татарстан Республикасы хокукий мәгълүматының рәсми порталы» нда (PRAVO.TARSTAN.RU), шулай ук Россия Юстиция министрлыгы «Россия Федерациясендә норматив хокукий актлар» порталында (<http://pravo-minjust.ru>, <http://pravo-минюст.рф>) рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка житкергәннән) үз көченә керә. Жирлек башлыгы теркәлгән Жирлек Уставын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында Жирлек Советы карарын муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органынан Жирлек Уставы, 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль законның 4 статьясындагы 6 өлешендә каралган Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре уставларының дәүләт реестрына үзгәрешләр керту турында муниципаль хокукий акт турында белешмәләр керту хакында хәбәрнамә кергән көннән соң жиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) тиеш.»